

TEKA

KOMISJI HISTORYCZNEJ
ODDZIAŁ PAN W LUBLINIE

COMMISSION OF HISTORICAL SCIENCES

POLISH ACADEMY OF SCIENCES BRANCH IN LUBLIN

TEKA

COMMISSION OF HISTORICAL SCIENCES

Volume IX

Lublin 2012

POLSKA AKADEMIA NAUK ODDZIAŁ W LUBLINIE

TEKA
KOMISJI HISTORYCZNEJ

Tom IX

Lublin 2012

Redaktor naczelny
prof. dr hab. Jan Lewandowski

Komitet Naukowy
prof. dr hab. Jan Lewandowski (UMCS, Lublin)
prof. dr hab. Henryk Gmiterek (UMCS, Lublin)
prof. dr hab. Jan Gliński, czł. rzecz. PAN
prof. dr hab. Mirosław Piotrowski (KUL, Lublin)
prof. dr hab. Eugeniusz Niebelski (KUL, Lublin)
prof. dr hab. Zbigniew Zaporowski (UMCS, Lublin)

Recenzenci
dr hab. Paweł Kras, prof. dr hab. Jan Lewandowski
dr hab. Tomasz Nowicki, prof. dr hab. Jan Ptak, dr Ewa Rzczkowska

Redaktor tomu
dr Ewa M. Ziótek

Projekt okładki
Barbara Jarosik

Łamanie
Krzysztof Józwik

© Copyright by Polska Akademia Nauk Oddział w Lublinie, Lublin 2012
© Copyright by Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Lublin 2012
© Copyright by Katolicki Uniwersytet Lubelski w Lublinie, Lublin 2012

Publikacja dofinansowana ze środków Polskiej Akademii Nauk

ISSN 1733-5388

Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie
ark. wyd. 16
Druk: Pracownia Poligraficzna UP w Lublinie

WPROWADZENIE

Prezentując IX tom „Teki Komisji Historycznej”, redakcja i autorzy chcieliby zaproponować czytelnikowi podróż przez kilka epok, poczynając od wieku XVI. Jednak podróż ta jest też zaproszeniem do prześledzenia roli i miejsca Rosji w dziejach Europy, polityce państw europejskich, w myśli politycznej wobec Rosji oraz Rosji nie tylko wobec swoich sąsiadów. Do podjęcia takiego tematu prowokuje nas data znamienna – rok 2012 – kojarząca się nieodparcie z rokiem 1612 i 1812. Wielkie wyprawy i następujące po nich klęski znalazły już wielokrotnie swoich badaczy, choć można sądzić, że spory do dziś nie wygasły i dalej będą budzić kontrowersje i namiętności wśród badaczy. Warto w tym kontekście zapytać o to, jak postrzegano Rosję i jak Rosja zapisała się w politycznej świadomości Europejczyków.

Temat tak sformułowany jest ogromny i oczywiście redakcja nie rości sobie pretensji do wyczerpania go czy choćby tylko dokonania pełnej analizy zasadniczej problematyki. Natomiast zasygnalizujemy kilka istotnych zagadnień. Może warto, aby badacze pochylili się nad nimi i w przyszłości twórczo rozwinęli?

Artykuły w niniejszym tomie nie dotyczą jedynie dwóch wspomnianych wypraw wojennych, choć oczywiście i tę tematykę poruszają niektórzy autorzy. Zajmują się także kwestią rosyjską za panowania Zygmunta Augusta oraz kwestią rosyjską w polityce XVIII-wiecznej Hiszpanii. Powiemy też o koncepcji odbudowy państwa polskiego opartego na Rosji, autorstwa księcia Adama Jerzego Czartoryskiego, koncepcji powstałej jeszcze w czasach, gdy książę wierzył w „liberalizm” Aleksandra I. Spojrzymy na stosunek hierarchii Kościoła do wyprawy w 1812 r. i na politykę rosyjską wobec Kościoła zarówno w czasach carskich, jak i po rewolucji bolszewickiej, na stosunek opinii publicznej w Austrii w czasie powstania styczniowego oraz na los uniwersytetu lwowskiego w czasie okupacji rosyjskiej w latach pierwszej wojny światowej. Tom zamyka artykuł dotyczący głodu i represji na Ukrainie już w Rosji sowieckiej – swoiste memento XX-wiecznej historii Europy.

Wszystkie sygnalizowane pozycje dotyczą wybranych zagadnień, skłaniają do przemyśleń, ale także stanowią propozycję rozwijania dalszych badań naukowych. Tematyka Rosji i jej wpływu na historię nie tylko Polski, ale i Europy pozostawia jeszcze wiele białych plam, nad którymi historyk może się pochylić.

Ewa M. Ziólek